

NASIONALISME VIETNAM, 1900–1945

Oleh

RUHANAS HARUN

PEMERINTAHAN Perancis ke atas Vietnam bermula secara resminya dengan Perjanjian "Protectorate" tahun 1884 yang meletakkan Vietnam di bawah naungan Perancis. Dengan ini semua kuasa penting iaitu yang berhubung dengan hal-hal pertahanan dan hubungan luar negeri yang sebelum ini di bawah kuasa raja Vietnam diambil alih oleh Perancis.

Kejatuhan Vietnam ke tangan Perancis telah melemahkan kepimpinan tradisional Vietnam yang selama ini tertumpu kepada raja dan golongan mandarin. Perpecahan berlaku dalam kepimpinan ini selepas tahun 1884 apabila munculnya dua kumpulan yang bertentangan pendapat di Istana Hue, iaitu mereka yang sedia bekerjasama dengan penjajah Perancis dan golongan yang menentang dasar bekerjasama ini. Golongan yang kedua ini yang dipimpin oleh "regent" Thuyet telah melancarkan satu gerakan bagi mengusir keluar Perancis dalam bulan Julai 1885, tetapi ianya berjaya dipatahkan oleh Perancis. Kegagalan ini menyebabkan Thuyet dan Raja Ham Nghi melarikan diri ke Annam Utara dan ini membolehkan Perancis melantik seorang raja baru bagi Vietnam, iaitu Dong Khan. Kegiatan menentang Perancis ini diteruskan oleh golongan cendikiawan Vietnam di mana dalam bulan September 1885, mereka melancarkan "Pemberontakan golongan cendikiawan" yang berterusan sehingga 1888, apabila tertangkapnya bekas raja Ham Nghi dan pemergian Thuyet ke negeri China. Penentangan bersenjata oleh golongan cendikiawan Vietnam hanya berakhir dalam tahun 1895 dengan kematian pemimpin mereka Pham Ding Phung.

Kekalahan golongan cendikiawan dalam menentang Perancis ini mempunyai makna yang besar dalam nasionalisme Vietnam. Ianya telah mengasingkan pemimpin-pemimpin yang dinamik dan mempunyai ketahanan dari pemerintahan Vietnam di bawah Perancis. Penentang golongan mandarin terhadap Perancis mulai reda dan dikalangan pemimpin-pemimpin di Istana Hue juga telah mula menerima kehadiran Perancis. Institusi raja dan raja sendiri sudah hilang "prestige"nya dan kemampuannya sebagai sebuah institusi yang dihormati dan simbol perpaduan negara. Pengaruh sekolah aliran Kung Fu Tze juga mulai menurun, malah orang-orang Vietnam sendiri sudah mula mendekati sekolah-sekolah Perancis dan yang anihnya, golongan inilah yang paling aktif dalam gerakan nasionalis Vietnam, walaupun jumlahnya begitu kecil.

Kekalahan golongan cendikiawan ini juga telah membukakan jalan bagi penentangan-penentangan terhadap Perancis yang dijalankan dari luar negeri terutama dari China dan Jepun. China Selatan yang merupakan pusat kegiatan anti-Manchu orang-orang China juga menjadi tempat tumpuan pelarian-pelarian Vietnam. Pemimpin-pemimpin pelarian-pelarian ini memandang ke arah China sebagai satu contoh (model) yang patut diikuti oleh nasionalis-nasionalis Vietnam dalam

perjuangan mereka menghadapi Perancis. Pemimpin-pemimpin mereka seperti Phan Boi Chau dan Phan Chu Trinh mendapat latihan-latihan dan inspirasi dalam perjuangan politik mereka dari negeri China yang kebetulan pada masa itu sedang menghadapi krisis intelektual yang penting. Kebangkitan negara China di abad XX memberi kesan penting ke atas nasionalisme Vietnam. Idea-idea reformis China seperti Kang-Yu Wei, Liang Ki Tchou ataupun pemimpin-pemimpin "republican", seperti Sun Yat Sen mendapat sambutan dikalangan cendikiawan Vietnam.¹ Salah seorang daripada mereka ialah Phan Boi Chau yang telah memulakan "phase" baru dalam perjuangan orang-orang Vietnam, iaitu perjuangan oleh orang-orang pelarian dan kongsi-kongsi gelap.² Dari Canton, China Selatan, beliau telah pergi ke Jepun dalam tahun 1905 di mana beliau mempunyai hubungan rapat dengan revolusioner-revolusioner China.

Hubungan rapat di antara nasionalis-nasionalis Vietnam dan pejuang-pejuang permodenan China mempunyai kesan penting ke atas nasionalisme Vietnam. Dari segi sejarah, Vietnam telah beberapa kali menjadi "vassal" kepada China, tetapi dalam perjuangan menentang Perancis ini Vietnam banyak mempelajari dan menerima dari negeri China. Reformis-reformis Vietnam ditahun 1905 dan seterusnya, bukan sahaja menjadikan China Selatan sebagai pusat kegiatan dan perlindungan mereka, malah membawa pulang idea-idea dan membentuk pertubuhan-pertubuhan yang dari segi organisasinya dipengaruhi oleh pertubuhan China seperti Kuo-Min-Tang. Kemenangan Jepun dalam perang dengan Russia dalam tahun 1905 juga banyak mempengaruhi nasionalis-nasionalis Vietnam. Selepas kemenangan ini, Phan Boi Chau telah kembali secara sulit ke Vietnam bagi mengumpulkan tenaga bagi menentang Perancis. Beliau mendapat sokongan daripada orang-orang seperti Phan Chu Trinh da seorang keluarga di raja, Cuong De. Cuong De kemudiannya telah pergi ke Jepun dan menubuhkan satu persatuan yang dinamakan "*Viet-Nam Duy Tan Hoi*" (Persatuan bagi memodenisasikan Vietnam). Tujuan utama persatuan ini ialah membebaskan Vietnam dari penjajahan Perancis, mengembalikan semula takhta kerajaan Vietnam kepada yang berhak dan pembentukan satu perlembagaan sepertimana yang terdapat di Jepun.³ Sebagai persediaan ke arah ini "*Duy Tan Hoi*" telah mengumpulkan pelajar-pelajar Vietnam di Jepun dan menyeru supaya ramai lagi pelajar-pelajar Vietnam dihantar ke Jepun.

Kesediaan golongan cendikiawan menerima perubahan-perubahan mencerminkan aliran baru dalam nasionalisme Vietnam. Golongan cendikiawan ini menjadi lebih rasional dan mula meninggalkan prasangka mereka terhadap pembaharuan-pembaharuan serta telah hilang "keseganan" yang secara tradisionalnya mempengaruhi sikap mereka terhadap aktiviti-aktiviti ekonomi. Mereka mula melihat yang pembebasan Vietnam mestilah dijalankan melalui penggabungan objektif-

1 Jean Chesnaux, *Contribution a l' histoire de la nation Vietnamienne*, Paris 1955. h. 184.

2 Philippe Devillers, *L'Asie du Sud et du Sud-Est*, Fasc. I *Les Cours de Droit*, Paris V. 1975, h. 138.

3 *Ibid.*, h. 139.

objektif politik dan ekonomi. Selain daripada kongsi-kongsi gelap yang ada yang merupakan alat politik penting dalam mempercepatkan penentangan dan memobilisasikan tenaga massa, sebuah sekolah “*Dong-Kinh Nghia-Thuc*” ditubuhkan di Tongkin ditahun 1907 bagi memberikan pendidikan moden kepada orang-orang Vietnam. Dalam masa yang sama, Perancis juga telah menubuhkan sebuah Universiti di Hanoi “Universiti Indochina” dalam tahun 1906 bagi mengelakkan elit Vietnam pergi keluar negeri bagi mendapatkan Pelajaran. Walaupun Perancis tidak menggalakkan orang-orang Vietnam mempelajari idea-idea revolusioner filosof-filosof Perancis seperti Montesquieu dan Rousseau, idea-idea ini telah meresap masuk ke Vietnam melalui terjemahan-terjemahan dari bahasa China.⁴

Satu krisis politik berlaku di Istana Hue dalam tahun 1908 yang telah memberikan peluang yang ditunggu-tunggu oleh nasionalis-nasionalis Vietnam. Perancis telah menurunkan Raja Thanh Thai dari takhta dan melantik anaknya yang berumur tujuh tahun, Duy Tan sebagai raja baru. Berikutnya dengan ini beberapa pemberontakan telah berlaku di Faifo, Annam Tengah dan di Hanoi. Tetapi semua penentangan-penentangan ini dapat dipatahkan oleh Perancis dan pemimpin-pemimpin gerakan ditangkap dan dihantar ke Pulau Condor. Perancis juga telah menutup Universiti Indochina dan sekolah *Dong-Kinh Nghia Thuc*. Walaupun pemberontakan-pemberontakan tahun 1908 ini tidak berjaya mencapai cita-cita merka, ia sekurang-kurangnya telah berjaya menarik perhatian masyarakat di Perancis terhadap keadaan di Vietnam, dan menyedarkan kerajaan di Paris terhadap “malaise” politik dan ekonomi yang terdapat di Vietnam.

Sebagai langkah memperbaiki keadaan ini, kerajaan Paris telah melantik seorang governor-general baru bagi Indochina, iaitu Albert Sarraut (radical-sosialist) dalam tahun 1911. Albert Sarraut ditugaskan bagi melaksanakan satu dasar baru yang dipanggil dasar *association* bagi menggantikan dasar *assimilation* yang selama ini dipraktikkan oleh Perancis di Vietnam. Dasar *association* ini bertujuan memberi peluang yang lebih luas kepada orang-orang Vietnam (golongan elit) dalam pentadbiran. Salah satu langkah ke arah ini ialah menambah bilangan perwakilan Vietnam dalam majlis Kolonial (*Conseil Colonial*). Tetapi ini tidak mempunyai erti yang besar kepada penglibatan orang-orang Vietnam dalam pemerintahan negara mereka kerana majlis kolonial ini merupakan sebuah badan periasihat sahaja dan tidak mempunyai kuasa dalam pemerintahan. Tujuan sebenar Perancis memperkenalkan dasar *association* ialah mengembalikan semula semangat “protectorate”, iaitu menjalankan tugas dengan penuh kesetiaan kepada negara, dan ini bererti kepada pemerintahan Perancis.

Dasar *association* ini, walaupun sungguh terhad dari segi munafaatnya kepada orang-orang Vietnam, telah ditentang oleh *colons*,⁵ yang merasa bimbang terhadap sebarang langkah yang dianggap liberal yang mungkin mengancam kedudukan

4 Philippe Devillers, *Histoire du Vietnam de 1940 à 1952*. Paris 1952. h. 37.

5 “Colons” ialah orang-orang Perancis yang tinggal di Vietnam. Mereka ini mempunyai pengaruh yang kuat dalam ekonomi pentadbiran dan politik di Vietnam.

mereka. Mereka menganggap sebarang langkah yang ditujukan memperbaiki kedudukan kaum pribumi Vietnam sebagai ancaman kepada kepentingan mereka. Kedatangan Albert Sarraut ini telah menimbulkan harapan baru bagi orang-orang Vietnam dalam usaha mereka mendapatkan layanan yang lebih adil daripada pemerintahan kolonial Perancis. Tetapi Albert Sarraut telah dipanggil balik oleh Kerajaan Paris selepas Perang Dunia I dan tempatnya digantikan oleh Maurice Long yang *pro-colons*. Kagagalan dasar *association* ini begitu mengecewakan orang-orang Vietnam dan menambahkan lagi jurang yang sedia ada dalam hubungan Perancis-Vietnam. Segala janji-janji manis yang diucapkan oleh Albert Sarraut telah dilupai selepas perang.⁶ Kegagalan Perancis bertolak ansur dan memahami kehendak dan aspirasi orang-orang Vietnam menyebabkan ia kehilangan peluang mendapatkan sokongan daripada elit Vietnam.

Walaupun terdapat beberapa percubaan bersenjata menentang Perancis di masa Perang Dunia Pertama (1914–1918) seperti yang berlaku di tahun-tahun 1916, 1917, penentangan ini adalah ‘isolated’ dan Perancis tidak merasa yang kepentingan dan keselamatannya terancam di Vietnam. Berbeza daripada di India atau pun China, Perang Dunia Pertama tidak memberikan kesan yang begitu besar kepada Vietnam. Boleh dikatakan yang gerakan nasionalis Vietnam mengalami penghentian sementara (pause) dalam masa perang ini.⁷ Tetapi dalam masa perang inilah terdapatnya ramai askar-askar dan pekerja-pekerja Vietnam yang dihantar ke Perancis dan ini telah memberikan peluang kepada mereka melihat keadaan yang sebenar di Perancis. Salah seorang daripada orang-orang ini ialah Nguyen Ai Quoc yang kemudiannya mencipta nama dalam sejarah Vietnam sebagai Ho Chi Minh.

Tahun-tahun selepas Perang Dunia Pertama memperlihatkan beberapa perkembangan baru dalam gerakan nasionalis Vietnam. Walaupun transformasi sosial dan ekonomi yang berlaku setelah terjadinya disintegrasi dalam masyarakat tradisional Vietnam masih belum begitu kuat bagi mempengaruhi perkembangan nasionalisme, kemunculan satu bourgeoisie Vietnam menolong meningkatkan kesedaran politik. Kesedaran ini dimanifestasikan dalam ‘boycott’ 1919 terhadap barang-barang keluaran Perancis.⁸ Semangat Kebangsaan Vietnam disalorkan juga melalui akhbar-akhbar oleh golongan “petite bourgeoisie” Vietnam dan oleh orang-orang yang pulang dari Perancis seperti Nguyen An Ninh dan Bui Quang Chieu. Akhbar-akhbar berbahasa Vietnam atau Perancis seperti *La Cloche Felee* (pimpinan Nguyen An Ninh) dan *L’Annam* (Pham Van Truong), *Dong Phap Thai Bo Huu Thanh* dan *Tieng Dan* memainkan peranan penting dalam meningkatkan kesedaran politik ini.

Selepas Perang Dunia Pertama penentangan-penentangan terhadap penjajahan Perancis muncul dalam bentuk aktiviti-aktiviti politik berpersatuhan dan parti-parti

6 Devillers, *Histoire...* h. 41.

7 Chesnaux *op. cit.*, h. 193.

8 Nguyen Khac Vien, *Histoire du Vietnam*, editions sociales, Paris, 1974; h. 151.

politik yang telah mengambil alih peranan yang sebelum tahun 1914 dimainkan oleh kongsi-kongsi gelap. Issu perbincangan mereka juga telah berubah iaitu lebih menumpukan kepada aspirasi-aspirasi tenaga yang baru muncul dalam masyarakat pekerja-pekerja, kelas bourgeoisie dan intelektuil. Pemergian ke Perancis seramai 50,000 orang Vietnam dalam masa perang 1914–1918⁹ memberikan kesan yang tidak kurang pentingnya ke atas nasionalisme Vietnam. Aliran politik yang cuba diperkenalkan oleh orang-orang yang pulang dari Perancis ini ialah aliran yang dipengaruhi oleh parti-parti sayap kiri Perancis yang bukan revolusioner yang telah diinspirasikan oleh pemikiran demokratik — bourgeois. Salah seorang daripada aliran ini ialah Phan Chu Trinh yang percaya yang perjuangan orang-orang Vietnam haruslah secara beransur-ansur. Ianya bertujuan menghapuskan institusi feodal, mendapatkan kebebasan demokratik dalam sebuah rejim kolonial sebagai langkah pertama kearah otonomi. Phan Chu Trinh menolak perjuangan bersenjata sebagai cara membebaskan Vietnam daripada penjajahan. Idea yang seperti ini adalah idea “dominant” dalam nasionalisme Vietnam sebelum 1925 dan ianya muncul semula selepas kembalinya Bao Dai ke Vietnam dalam tahun 1932.

Aliran yang kedua dikalangan orang-orang Vietnam yang pergi ke Perancis ini ialah yang dipengaruhi secara langsung oleh Revolusi Russia tahun 1917 yang diterima melalui gerakan sekerja Perancis.¹⁰ Aktivis terkenal golongan ini ialah Nguyen Ai Quoc yang bergiat cergas dalam aktiviti-aktiviti politik bukan sahaja di kalangan orang-orang Vietnam di Perancis, tetapi juga dalam lingkungan nasionalis-nasionalis asing di Perancis. Beliau memasuki Parti Socialis Perancis sehingga tahun 1920 apabila beliau memilih untuk memasuki Parti Komunis Perancis yang ditubuhkan selepas persidangan Tours 1920 ini. Semasa berada di Paris, Nguyen Ai Quoc menimbulkan kesedaran politik masyarakat yang tertindas melalui penulisan-penulisan dalam beberapa akhbar seperti *L'Humanite*, *La Vie Ouvriere* dan *Le Paria*.¹¹ Beliau meninggalkan Perancis dalam tahun 1923 untuk pergi ke Soviet Union dan seterusnya ke Canton, China Selatan dalam taun 1924 dimana beliau memulakan satu perjuangan baru yang bercorak revolusioner dalam nasionalisme Vietnam.

Parti-parti politik bukan komunis dan gerakan nasionalis di Vietnam

Sejak tahun 1922 terdapat beberapa percubaan oleh golongan nasionalis Vietnam yang bukan komunis bagi mendapatkan liberalisasi politik daripada Perancis. Terdapat dua buah parti yang penting yang mewakili aspirasi kelas atasan dan menengah Vietnam iaitu *Parti Constitutionnaliste* (Parti Perlembagaan) dan

9 Devillers, *op. cit.*, h. 142. Mengikut Nguyen Khac Vien ianya berjumlah 100,000. Lihat Nguyen Khac Vien, *op. cit.*, h. 152.

10 Nguyen Khac Vien, *op. cit.*, m.s. 152.

11 Semasa di Perancis inilah Nguyen Ai Quoc menulis sebuah risalah bertajuk: “Le Proces de la Colonisation Francaise” (Satu pengadilan terhadap penjajahan Perancis).

Viet-Nam Quoc Dang Dang (VNQDD atau Parti Nasionalis Vietnam). Di masa yang sama terdapat parti-parti politik yang kecil yang bergerak di bawah tanah seperti *Phuc Viet Hung Nam*, *Viet-Nam Cach Menh Dang* dan *Tan Viet Cach Menh Dang*. Walau bagaimanapun parti-parti kecil ini tidak dianggap oleh Perancis sebagai gerakan-gerakan yang merbahaya kerana kesemuanya adalah parti-parti yang lemah yang dipimpin oleh segelintir intelektuil yang "frustrated" dan tidak mempunyai pengalaman politik. Kegiatan mereka akhirnya dapat dipatahkan oleh *Surete* dan beberapa ahli-ahli mereka yang lebih cergas dan dinamik telah memasuki gerakan komunis Vietnam.

Kegagalan yang sama dialami oleh *Parti Constitutionaliste*. Parti ini bergiat cergas di Cochincina di mana terdapat sebahagian besar bourgeoisie Vietnam. Ianya ditubuhkan dalam tahun 1923 di Saigon di bawah pimpinan Bui Quang Chieu dan Nguyen Phan Long. Pada peringkat awalnya, Parti ini telah berjaya mendapatkan beberapa kebebasan daripada pihak penjajah seperti kebebasan berkumpul, akhbar, berpersatuan dan juga berjaya menambahkan perwakilan Vietnam dalam *Conseil Colonia*. Kemuncak kepada kegiatan-kegiatan parti ini ialah pemergian salah seorang pemimpinnya, iaitu Pham Quynh ke Paris dalam tahun 1926 bagi menyampaikan tuntutan-tuntutan rakyat Vietnam kepada Kerajaan Perancis. Kegagalannya untuk mendapatkan hasil yang memuaskan kepada tuntutan ini menyebabkan kemalapan parti itu sendiri. Lagi pun *Parti Constitutionaliste* tidak banyak melibatkan kepentingan rakyat dalam kegiatannya. Ianya didominasikan oleh golongan bandar kelas atasan dan bercorak elit dan mempunyai imej yang dikaitkan dengan "established order". Di saat-saat kebangkitan nasionalisme menjadi lebih radikal, mereka masih lagi mempunyai aspirasi untuk menggantikan Perancis di Vietnam dan berjuang atas dasar bekerjasama (collaboration) dengan Perancis sedangkan sebahagian besar rakyat Vietnam merasa kecewa dengan dasar ini.

Gerakan anti — Perancis di tahun 1920 yang lebih serius datangnya daripada VNQDD, sebuah parti politik yang ditubuhkan dalam tahun 1927 di bawah pimpinan Nguyen Thai Hoc. VNQDD ini mempunyai organisasi yang sama seperti Kuo-Min-Tang di China dan berjuang berlandaskan doktrin "nasionalisme, demokrasi, sosialisme." Tujuan utama perjuangan VNQDD ialah bagi menghalau Perancis keluar dari Vietnam dengan bantuan negara China serta menujuhkan sebuah kerajaan republik di Vietnam. Bagi mencapai tujuan ini, VNQDD mengambil keputusan menjalankan cara-cara kekerasan termasuklah keganasan dan pemberontakan di samping propaganda politik. Kegiatan politik utama VNQDD ialah di tahun 1930 apabila mereka melancarkan pemberontakan Ye Bay. Peristiwa ini telah memberikan kesempatan kepada Perancis bagi menghancurkan VNQDD dan gerakan ini lumpuh dengan tertangkapnya pemimpin parti Nguyen Thai Hoc yang dihukum bunuh oleh Perancis.

Kegagalan VNQDD dalam gerakan nasionalis Vietnam adalah disebabkan beberapa faktor. Perpecahan dalam parti itu sendiri, imejnya yang dikaitkan dengan keganasan dan sebagaimana juga parti-parti bukan komunis yang lain, ketiadaan program-program sosial menyebabkan ia tidak mendapat sokongan rakyat.

Kelemahan yang besar terdapat dari segi keahlian dalam parti. Kebanyakan daripada penyokong-penyokongnya terdiri dari orang-orang Vietnam kelas pertengahan yang mempunyai kedudukan yang lebih baik jika dibandingkan dengan golongan petani dan pekerja, tetapi masih lebih rendah daripada golongan yang mempunyai kedudukan istimewa, iaitu "Westernized class."¹² Dia telah menghadkan keahlian dalam parti. Ketiadaan sokongan rakyat yang secara menyeluruh ini telah digunakan oleh Perancis dan komunis bagi mengenepikan VNQDD dan menganggapnya sebagai "adventurist."

Walau bagaimanapun, kegagalan VNQDD ini telah memberikan dua kesan penting ke atas gerakan nasionalis Vietnam. Pihak Perancis merasa bimbang terhadap keadaan yang terdapat di Vietnam kerana pemberontakan Yen Bay adalah satu "pengingkaran" oleh askar-askar Vietnam. Kebimbangan terhadap keselamatan-nya menyebabkan Perancis menjalankan dasar-dasar yang lebih menindas terhadap sebarang gerakan nasionalis Vietnam. Dalam masa yang sama, kegagalan VNQDD ini telah mempercepatkan tindakan komunis bagi melancarkan pemberontakan secara meluas. Kekosongan yang ditinggalkan oleh VNQDD digantikan oleh golongan komunis. VNQDD telah terkeluar dari arena politik Vietnam sehingga ke tahun 1945 apabila ianya muncul semula bersama-sama dengan askar-askar China di Tongkin.

Komunisme dan nasionalisme Vietnam

Mulai tahun 1925, gerakan nasionalis Vietnam memasuki satu zaman yang lebih radikal dengan kemunculan parti-parti politik yang revolusioner. Menjelang tahun ini juga rasa kecewa dan marah orang-orang Vietnam terhadap penjajahan Perancis semakin menyeluruh. Kekosongan yang disebabkan oleh kehancuran orde lama dirasai oleh tenaga baru dalam masyarakat Vietnam iaitu golongan bourgeoisie dan intelligentsia yang menuntut kuasa politik mereka. Golongan intelligentsia Vietnam menganggap diri mereka sebagai pengganti kepada cendikiawan tradisional yang telah hilang itu dan seharusnya memainkan peranan sebagai pemimpin kepada rakyat dalam mendapatkan semula kebebasan. Mereka memasukkan unsur-unsur sosial dan ideologi ke dalam nasionalisme Vietnam yang sebelum ini tidak begitu nyata. Bagi nasionalisme Vietnam, unsur-unsur ideologi ini adalah ke arah sosialisme dan perjuangan kelas yang diperkenalkan oleh Nguyen Ai Quoc.

Kegagalan parti-parti politik bukan komunis seperti VNQDD, Parti Constitutionaliste dan lain-lainnya telah memberi peluang kepada parti-parti politik beraliran kiri yang revolusioner bagi meguatkan peranan merak dalam gerakan nasionalis Vietnam. Krisis ekonomi dunia 1929 meningkatkan lagi kepopularan parti-parti revolusioner. Ini dibantu dengan kemunculan satu kelas pekerja Vietnam yang walaupun kecil bilangannya, mempunyai kesedaran politik dan menerima

12 Sampson, C., *Nationalism and Communism in Vietnam 1925–1931*. Ph.D. Thesis, University of Michigan, Ann Arbor 1977. h. 160.

akibat secara langsung dari exploitasi ekonomi penjajahan Perancis. Mereka mempunyai nasib yang sama dengan golongan petani, iaitu kemiskinan, yang membolehkan mereka bersatu tenaga dalam penentangan terhadap penjajahan. Perihal pentingnya penglibatan dan sokongan petani dalam perjuangan kelas di Vietnam ini difahami oleh Nguyen Ai Quoc yang sedar bahawa marxisme sebagai satu doktrin tidak akan berjaya tanpa penglibatan petani.¹³ Kelas pekerja Vietnam juga mempunyai satu kelebihan dalam perjuangan mereka, iaitu ianya mempunyai hubungan rapat dengan kelas pekerja antarabangsa melalui kelas pekerja Perancis dan China. Ini mengelakkan perjuangan mereka daripada terasing.¹⁴

Beberapa pertubuhan politik yang beraliran kiri muncul di Canton sejak tahun 1925. Nguyen Ai Quoc telah menubuhkan parti *Thanh Nien Cach Meng Dong Chi Hoi* (Pemuda Revolucioner) atau singkatannya *Thanh Nien*. Ianya merupakan satu-satunya pertubuhan yang mempunyai organisasi dan teori-teori politik yang disesuaikan dengan keadaan di Vietnam yang diasaskan kepada *Duong Cach Mang* yang ditulis oleh Nguyen Ai Quoc. Beliau memperkenalkan dua prinsip baru dalam nasionalisme Vietnam, iaitu perihal pentingnya sebuah parti *marxist-leninist* yang memimpin golongan pekerja dan petani bagi mencapai perjuangan mereka. Revolusi nasional ini adalah sebahagian daripada revolusi dunia dan segala tindakannya perlulah diselaraskan dengan dasar *Third International*.¹⁵ *Thanh Nien* mempunyai akhbaranya sendiri dan melalui parti dan akhbar ini Quoc mempunyai alat politik yang diperlukan bagi meluaskan pengaruh komunisme di kalangan orang-orang Vietnam di China dan di Indochina.¹⁶

Perpecahan yang berlaku dalam *Thanh Nien* mempercepatkan penuhuhan sebuah parti komunis di Vietnam. Dalam tahun 1929, satu kongres kebangsaan *Thanh Nien* diadakan. Golongan yang radikal dalam *Thanh Nien* telah mengusulkan supaya Parti Komunis ditubuhkan dengan segera, tetapi usul ini telah ditolak atas nasihat Quoc. Berikutan dengan penolakan ini perwakilan Tongkin yang mengusulkan penuhuhan itu telah membentuk *Dong Duong Cong San Dong* (Parti Komunis Indochina). Sebagai membala tindakan ini, *Thanh Nien* pula menubuhkan *Annam Cong San Dong* dalam bulan Ogos 1929. Oleh kerana berlakunya perpecahan dalam gerakan komunis Vietnam, Nguyen Ai Quoc dipanggil untuk menyelesaikan masalah ini. Dalam persidangannya dalam bulan Februari 1930, gerakan komunis Vietnam telah berjaya menyatukan gerakan mereka di bawah *Dong Cong San Dong Duong* (Parti Komunis Indochina).

Kegiatan pertama Parti Komunis Indochina yang bersatu ini ialah menjalankan pemberontakan petani di kawasan Nghe An, Ha Tinh dan Quang Ngai. Tetapi ianya

13 Devillers, *op. cit.*, h. 58.

14 Chesneaux, *op. cit.*, h. 212.

15 Nguyen Kahc Vien, *op. cit.*, h. 154.

16 Sampson. *op. cit.*, h. 212.

dapat dipatahkan oleh Perancis dan dengan kegagalan ini kegiatan komunis Vietnam terhenti buat sementara sehinggalah tahun 1936 selepas berlakunya penyusunan semula gerakan tersebut oleh Tran Van Giau. Kegagalan sementara komunis Vietnam ini juga menyebabkan muncul semula usaha-usaha untuk mencapai kebebasan melalui *reforms*. Bao Dai pulang dari Perancis dalam tahun 1932 dan ini menimbulkan harapan yang tinggi di kalangan golongan bourgeoisie dan sederhana Vietnam. Bao Dai dilantik menjadi raja dan diminta oleh Perancis membentuk sebuah kabinet yang dipimpin oleh Pham Quynh. Bao Dai juga melantik *Ngo Dinh Diem* sebagai menteri dalam negeri. Walau bagaimanapun Diem tidak tinggal lama dalam kabinet ini kerana bertentangan pendapat dengan Pham Quynh dan golongan tradisionalis yang lain.

Pengunduran *Ngo Dinh Diem*, seorang yang dihormati di kalangan nasionalis-nasionalis bukan komunis bererti perpecahan dalam golongan ini. Kelemahan Bao Dai sendiri menimbulkan rasa kecewa nasionalis-nasionalis Vietnam terhadap kejayaan mendapatkan perubahan-perubahan baru. Bao Dai sendiri kecewa dengan layanan yang diberikan oleh pentadbiran Perancis terhadap permintaan-permintaannya dan ini menyebabkan beliau mengasingkan diri daripada arus nasionalisme Vietnam dan menghadkan perhubungannya kepada kalangan pemerintah kolonial dan masyarakat Perancis di Vietnam. Dalam keadaan yang demikian, massa Vietnam tidak mempunyai pimpinan dan ini menyebabkan mereka lebih tertarik dengan gerakan komunis yang mempunyai pimpinan dan imej mengembalikan kebebasan Vietnam. Keadaan *malaise* ini dan tekanan politik yang dialami oleh orang-orang Vietnam selama ini mengakibatkan sikap "indifference" di kalangan golongan sederhana Vietnam. Kelas menengah Vietnam merupakan golongan yang berada dalam dilema dalam pergolakan ini. Sebagai satu golongan yang terputus dari *milieu* tradisional mereka, mereka telah terpisah dari sebahagian besar rakyat dan aspirasi mereka, tetapi di masa yang sama timbul perasaan tidak puas hati dengan layanan yang diberikan oleh pihak penjajah terhadap mereka. Kelemahan dan rasa kecewa golongan nasionalis bukan komunis ini bertambah buruk lagi dengan kemunculan kelas proletariat Vietnam sebagai satu tenaga politik di tahun 30an.¹⁷

Penindasan yang dijalankan oleh Perancis di tahun-tahun 1939—1940 terhadap gerakan komunis Vietnam menyebabkan pimpinan komunis terpaksa berundur ke negeri China. Buat sementara waktu pentadbiran perancis di Vietnam nampaknya tidak menghadapi apa-apa penentangan dari nasionalis-nasionalis Vietnam. Tetapi regime di Vietnam yang dilindungi oleh Perancis ini tidak mempunyai asas yang popular dan merupakan sebuah regime yang diperlakukan oleh sebuah kuasa asing (Perancis) dan hanya bergantung semata-mata di atas kekuatan tentera. Apabila kekuatan ini mulai lemah menjelang Perang Dunia Kedua, kerajaan nasionalis bukan komunis Vietnam juga turut mengalami nasib yang sama dengan kuasa yang melindunginya.

17 Devillers, *op. cit.*, h. 66.

Pendudukan Jepun dan Nasionalisme Vietnam

Salah satu kesan penting pendudukan Jepun di Vietnam ialah menimbulkan semula harapan nasionalis-nasionalis Vietnam¹⁸ tentang tercapainya penyelesaian kepada masalah Vietnam. Menjelang bulan Ogos 1940, Perancis terpaksa mengakui kemenangan Jepun di Asia dengan menandatangani perjanjian Jepun-Perincis tentang kedaulatan Indochina. Jepun telah diberikan kemudahan-kemudahan menggunakan pangkalan laut di Tongkin dan Haiphong serta pengkalan udara Gialam (Hanoi). Melihat kepada kelemahan Perancis pada masa perang ini, nasionalis-nasionalis Vietnam dari berbagai aliran politik mengambil kesempatan melancarkan satu pemberontakan umum anti-Perancis dalam bulan September 1940. Tetapi pemberontakan ini gagal menjatuhkan kerajaan Perancis di Vietnam.

Kelemahan rejim Perancis di Vietnam dibawah pimpinan Decoux ini bertambah dengan adanya kegiatan-kegiatan anti-Perancis yang digalakkan oleh Kempitai Jepun. Pihak Jepun melancarkan propaganda anti-Barat dan Pan-Asia serta berhubung rapat dengan beberapa kumpulan nasionalis Vietnam seperti Cao Dai, Hoa Hao dan Phuc Quoc serta pemimpin-pemimpin nasionalis Vietnam yang konservatif seperti Tran Trong Kim dan Ngo Dinh Diem. Dalam masa yang sama, kumpulan nasionalis-nasionalis komunis juga bersiap sedia menghadapi keadaan dan menunggu masa melancarkan gerakan mereka. Tenaga nasionalis kiri ini disatukan dalam sebuah Barisan Kebangsaan menentang kedua-dua Jepun dan Perancis, iaitu Barisan Pembebasan Vietnam, *Viet Nam Doc Lap Dong Minh* (Viet Minh). Barisan ini ditubuhkan dalam bulan September 1941 dan memberikan asas baru kepada Nguyen Ai Quoc dan rakan-rakannya berjuang berdasarkan prinsip pembebasan negara dan melupakan buat sementara waktu perjuangan kelas. Organisasi parti ini dipimpin sendiri oleh Nguyen Ai Quoc yang telah menukar namanya kepada Ho Chi Minh. Beliau telah meminta General Vo Nguyen Giap mengaturkan organisasi guerilla di beberapa daerah penting di Vietnam. Dalam masa dua tahun Giap berjaya mendapat sokongan ketua-ketua kaum minoriti dalam kumpulan guerilla ini. Di akhir tahun 1943 Vietminh dengan mendapat sokongan sebahagian besar rakyat Vietnam telah dapat menguasai lebih banyak kawasan di daerah Thai Nguyen dan Bac Kan daripada tentera Perancis.¹⁹ Menjelang akhir Perang Dunia Kedua, Vietminh menguasai 2/3 daripada semua kawasan-kawasan di Vietnam.

Sementara itu pada 11hb. Mac 1945 pihak berkuasa Jepun Di Vietnam telah berjaya mendapat persetujuan Bao Dai menghapuskan semua perjanjian-perjanjian yang dibuat sebelum ini di antara Perancis dan Vietnam, serta mengistiharkan yang Vietnam mempunyai hak bagi mendapatkan kemerdekaan. Pada 17 April 1945, Bao Dai telah menubuhkan sebuah kerajaan nasionalis di Hue di bawah pimpinan *Tran Trong Kim*. Kerajaan nasionalis ini percaya yang kekalahan Jepun akan berlaku tidak lama lagi, berusaha bagi mendapatkan seberapa banyak yang boleh peluang bagi mengukuhkan kedudukan mereka dalam pentadbiran. Juga

18 Joseph Buttinger, *Vietnam: A Political History*. Praeger, New York 1968, h. 191.

19 Buttinger, *ibid.*, h. 203.

kesempatan ini digunakan bagi memberikan kepada Vietnam ciri-ciri sebuah negara yang berdaulat sebelum Perancis dan pihak Berikat kembali semula ke negara itu.

Tetapi kerajaan nasionalis pimpinan Trong Kim ini tidak dapat menyaingi organisasi dan kekuatan serta kepopularan Vietminh yang sejak Oktober 1944 telah memulakan gerakan guerilla. Menjelang kekalahan Jepun dalam bulan Ogos 1945, apabila kerajaan Tra Trong Kim begitu lemah dan tidak dapat menjalankan kuasanya, Komiti Pusat Vietminh telah melancarkan satu pemberontakan umum, (10 Ogos 1945). Pada 19 haribulan Ogos 1945, kumpulan Vietminh ini telah berjaya mengambil alih kuasa di Hanoi. Kerajaan Tran Trong Kim meletakkan jawatan dan Bao Dai sendiri pada 20hb. Ogos telah menyatakan kesediaannya memberikan kuasa penuh kepada Vietminh. Dua hari kemudiannya, perwakilan Vietminh tiba di Hue bagi menerima simbol kedaulatan negara Vietnam dari Bao Dai. Bao Dai turun dari takhta kerajaan pada 25hb. Ogos 1945 dan mengakui kewujudan sebuah negara republik. Pada hari yang sama juga komiti pusat Vietminh mengambil alih kuasa di Saigon. Negara baru Republik Demokratik Vietnam diistiharkan di Hanoi oleh Ho Chi Minh pada 2hb. September 1945 dengan Bao Dai sendiri dilantik menjadi Penasihat tertinggi kerajaan baru ini.

Walau bagaimanapun penyelesaian ini adalah sementara sahaja kerana Perancis berusaha menguasai semula Vietnam. Satu "coup" telah dilancarkan oleh askar-askar Perancis di Saigon pada 23hb. September 1945 dan berjaya menghalau keluar komiti eksekutif Vietminh dari bandar itu. Coup ini menandakan bermula-nya semula pertentangan di antara Perancis dan orang-orang Vietnam yang berakhir dengan kekalahan tentera Perancis di Diem Bien Phu dalam tahun 1954. Tetapi menjelang tahun 1954 ini keadaan di Vietnam sudah menjadi lebih sukar kerana pertentangan yang terdapat bukan sahaja di antara orang-orang Vietnam dengan Perancis, tetapi terdapat pertentangan yang serius di antara orang-orang Vietnam yang mempunyai ideologi yang berbeza.

Kejayaan golongan marxist di Vietnam bukanlah semata-mata kerana kecekapan organisasi yang ditubuhkan atau pun doktrin yang mereka kemukakan. Yang lebih pentingnya ialah kegagalan golongan nasionalis bukan marxist telah memberikan satu pilihan yang lebih menarik bagi rakyat Vietnam. Golongan nasionalis bukan marxist tidak mempunyai keupayaan untuk memisahkan perjuangan mereka daripada unsur-unsur yang dianggap oleh rakyat Vietnam sebagai alat kerajaan kolonial dan *colons*. Kebanyakan pertubuhan-pertubuhan dan parti — politik yang didominasikan oleh golongan ini mempunyai prinsip perjuangan yang hanya terhenti ditahap tercapainya kepentingan mereka. Imej mereka sebagai golongan *Collaborateur* dengan pihak penjajah tidak dapat memenangi hati massa Vietnam yang melihat dalam perjuangan Vietminh satu-satunya pilihan bagi mengembalikan kemerdekaan dan kepentingan mereka. Pihak Perancis juga dengan memperalatkan golongan nasionalis bukan marxist bagi meneruskan penguasaan mereka ke atas Vietnam telah menolong memisahkan golongan ini daripada perjuangan sebenar rakyat Vietnam. Pentadbiran Perancis di Vietnam, sebagaimana juga Belanda di Indonesia tidak mempunyai pandangan yang jauh kehadapan dan tidak tahu mengemukakan strateji yang paling baik bagi pengunduran mereka. Strateji politik dan tentera mereka berakhir dengan kegagalan yang trajis.